

2 באוגוסט 2011

מרכז המידע למודיעין ולטרור
ע"ש האלוף מאיר עמית
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

בכירים בחמאס שבו והציגו לאחרונה את עמדות היסוד הקיצוניות של התנועה בסכסוך עם ישראל, שללו את המהלך של הרשות הפלסטינית באו"ם בספטמבר הקרוב וחידדו את ההבדלים האידיאולוגיים והאסטרטגיים, שבין חמאס לרשות. התבטאויותיהם, המשקפות את המבוי הסתום אליו נקלעו שיחות הפיוס בין חמאס לפתח, נועדו להערכתנו "לחשק" את אבו מאזן לעמדות היסוד של חמאס לקראת המהלך הצפוי באו"מ.

כללי

1. בכירים בחמאס שבו והציגו לאחרונה את עמדות היסוד הנוקשות של התנועה ובכלל זה את **סירובה להכיר בישראל** (גם לנוכח לחצים בינלאומיים), **אי נכונותה לוותר על אף שעל מאדמת "פלסטין", תמיכתה בדרך הטרור** ("ההתנגדות") **ודבקותה ב"זכות השיבה"** של כל הפליטים הפלסטינים לשטח פלסטין. מחמוד אלזהאר וח'ליל אלח'יה, שני בכירי חמאס ברצועה, שהתבטאו ברוח זאת, **שללו מכל וכל את המהלך הצפוי של אבו מאזן באו"מ** ("דיבורים באוויר", "תחבולה מדינית", "אשליה") **ואת תפיסת העולם המונחת ביסודה** ("פתרון שתי המדינות").

2. ההצהרות הללו, והמאמץ לחדד את ההבדלים המהותיים שבין חמאס לרשות הפלסטינית, בסוגיית הסכסוך עם ישראל, עומדות בניגוד לנימה הפייסנית שהופיעה בהצהרות בכירים בחמאס בעקבות הסכם הפיוס הפנים-פלסטיני (מאי 2011). הם נועדו, להערכתנו, **לנסות "לחשק" את אבו מאזן לקראת המהלך באו"מ** ובו בזמן הן **משקפות את המבוי הסתום שאליו נקלע הדיאלוג הפנים-פלסטיני**. טקטיקה זו של החמאס עשויה להערכתנו, לסייע לרשות להציג עצמה כפרגמטית וכשונה מחמאס אולם בו בזמן היא **פוגעת ביומרת אבו מאזן להופיע בזירת האו"ם כמייצג של כל הפלסטינים**.

נתונים

3. בכירים בחמאס שבו והציגו לאחרונה, בהזדמנויות שונות ובפורומים שונים, את עמדות היסוד הנוקשות והקיצוניות של התנועה בסכסוך עם ישראל. כך למשל, **אסמאעיל הניה, ראש ממשל חמאס ברצועה**, בקבלת פנים למשלחת מלזית, הדגיש את דבקות חמאס בעקרונותיה ובכלל זה סירוב לוותר על אף שעל מאדמת "פלסטין" ועמידה על "זכות השיבה" של שישה מיליוני פליטים פלסטינים שבפזורה (צפא, 31 ביולי 2011). **אסאמה חמדאן, האחראי ליחסים הבינלאומיים בחמאס**, נשא נאום בוועידה שהתקיימה לאחרונה בקהיר לתמיכה ב"אופציות ההתנגדות" (קרי, דרך הטרור) בו ציין, כי **"הסכסוך לעולם לא יבוא אל קיצו עד אשר יבוא קיצה של ישראל"** בהוסיפו: "באשר למה שאחדים דרשו מאיתנו, להכיר באויב, הרי שזה עניין הנמצא מאחורינו. אז אמרנו בבירור, כי **לעולם לא נכיר בישראל**, והיום אני אומר יותר מכך, **שישראל לחלוטין אינה קיימת במילון המדיני או הרעיוני שלנו**" (ערוץ אלקדס של חמאס, 24 ביולי 2011). דברים ברוח זאת אמר חמדאן בראיון לאתר מפלגת אלעמל המצרית. הוא ציין, כי **"שחרורה של פלסטין יושג אך ורק באמצעות ההתנגדות"** (קרי, הטרור) בהדגישו, כי "ההתנגדות" תימשך **"עד שתשחרר אדמת פלסטין, מהים עד הנהר"** (אתר מפלגת אלעמל המצרית, 25 ביוני 2011).

4. שני בכירים נוספים בחמאס, התבטאו גם הם ברוח זאת, **תוך שלילת המהלך המדיני, שהרשות הפלסטינית מתכוונת לבצע באו"ם בספטמבר הקרוב:**

א. **מחמוד אלזהאר בכיר חמאס ברצועה**, בראיון לסוכנות הידיעות הגרמנית, אמר, כי המהלך הצפוי של אבו מאזן באו"ם הינו דיבורים באוויר ו"תחבולה מדינית". **הוא שלל מהיסוד את תפיסת "פתרון שני המדינות"**, שעל בסיסה מתכוון אבו מאזן להביא להכרה במדינה פלסטינית על בסיס גבולות 1967 ("אנחנו לא מכירים בישראל וזה פשוט מאוד. אנחנו לא מכירים בישראל כשולטת, ולו על סנטימטר אחד [מאדמת "פלסטין"]", מפני שהיא מדינה מלאכותית). הוא גם הזהיר כי הכרה בזכות קיומה של מדינת ישראל תפגע ב"זכויותיהם" של מיליוני פליטים פלסטינים על פלסטין ("ומי ילך למחנות הפליטים ויודיע לאנשים כי אין להם זכות בפלסטין?") (אתר קדסניוז, 30 ביולי 2011, המצטט ראיון שהעניק מחמוד אלזהאר לסוכנות הידיעות הגרמנית).

ב. **ח'ליל אלחיה, חבר הלשכה המדינית של חמאס**, בקבלת הפנים, למשלחת מלזית המבקרת ברצועה, הצהיר (31 ביולי 2011) כי הפניה לאו"ם **היא רק אשליה** והיא לא תוביל לשום דבר המשרת את העניין הפלסטיני. הוא ציין כי "העם הפלסטיני עדיין כורע תחת הכיבוש, שאין מנוס מלהביא לסיומו אלא בדרך ההתנגדות (קרי, הטרור והאלימות)". לדבריו אין לרשות הפלסטינית "אופק מדיני" והדיונים של אש"פ עם ישראל ("מדינת הכיבוש") הגיעו למבוי סתום (אתר היומון פלסטין, 31 ביולי 2011).

5. בעיתון פלסטין, ביטאון חמאס ברצועה, הופיע מאמר שכותרתו "עמדת פלגי ההתנגדות לגבי תאריך היעד של ספטמבר". כותב המאמר (חסאם אלדג'אני) העלה חשש כי המהלך הצפוי באו"מ יפגע הן ב"זכות השיבה" של הפליטים הפלסטינים והן בעתיד ה"התנגדות" ו"נשק ההתנגדות" (קרי, הטרור). זאת לנוכח לחצים שיופעלו על אבו מאזן להסכים למדינה יהודית ולכך ש"זכות השיבה" של הפליטים הפלסטינים תהייה לתחומי המדינה הפלסטינית. זאת ועוד, עקרונות מרכזיים במגילת האו"מ הינם הבטחת הביטחון והשלום העולמי ובהתאם לעקרונות הללו תהייה לגיטימציה לישראל לפגוע בחמאס ובג'האד האסלאמי בפלסטין. משמעות הדברים, לדברי כותב המאמר, היא שאנו **נעמוד בפני סנקציות בינלאומיות או מהלך צבאי בינלאומי נגד פלגי ההתנגדות ועובדה זו היא סכנה גדולה לעתיד ההתנגדות ונשק ההתנגדות** ומהווה חיסול אמיתי של העניין הפלסטיני".

צילום מתוך מעברון חדש של ערוץ אלאקצא המראים מפתח (המסמל את "זכות השיבה"), הנדבר לירי (סמל "המאבק המזוין", קרי - דרך הטרור)

משמעויות

6. ההצהרות הפומביות של בכירי חמאס **שבות ומחדדות את ההבדלים המהותיים שבין תפיסת העולם של חמאס לבין הרשות הפלסטינית**, בסוגיית הסכסוך עם ישראל, בעיתוי בו נערכת הרשות לקראת המהלך בזירת האו"ם בספטמבר הקרוב. הם משקפות, להערכתנו, חשש של חמאס מפני פגיעה בעמדות היסוד שלה בסוגיית הסכסוך עם ישראל ונועדו בראש ובראשונה "לחשק" את אבו מאזן לעמדות אלו. הם נועדו למנוע בו מאזן את מה שנתפס ע"י חמאס כויתורים לארה"ב ולישראל בנושאי יסוד במסגרת המהלך המתוכנן והשגת רווחים פוליטיים לרשות.

7. התנהלות זאת של חמאס עומדת בניגוד לנימה הפייסנית, שהופיעה בהצהרות בכירים בחמאס (ובמרכזם ח'אלד משעל) בעקבות הסכם הפיוס הפנים-פלסטיני (4 במאי 2011)¹. בהצהרות הללו הבהירו בכירי חמאס, כי הם מוכנים "לתת הזדמנות" למהלך העולם המדיני באו"ם (הגם שהבהירו כי הם אינם תולים בו תקוות), ובתנאי שהדבר לא ילווה בהכרה

1 נימה פייסנית זאת לוותה ב"מתקפת חיוכים" כלפי מדינות המערב.

האידיאולוגית של ישראל וביתור על "זכות השיבה" של הפליטים הפלסטינים². כך למשל, משנשאל ח'אלד משעל בעקבות החתימה על הסכם הפיוס האם [חמאס תיתן הזדמנות להסדר חדש, (קרי, למהלך המתוכנן של הרשות הפלסטינית)]. הוא השיב כי 20 שנים מאז ועידת מדריד הוכיחו כי ל"ישראל לא מגיעה הזדמנות נוספת כדי להוכיח את עצמה...". **חמאס, מבחינתה, אינה צריכה "ניסיון נוסף"** אולם אם יש פלסטינים או מדינות ערביות הרוצות לנסות את ישראל פעם נוספת- **חמאס מוכנה לאפשר זאת, לתקופה מוגבלת, למען האינטרס הפלסטיני, ולמען הצלת הפיוס הפלסטיני** (ראיון ח'אלד משעל לערוץ אלאקצא, 9 במאי 2011).

8. הבלטת עמדות היסוד הנוקשות של חמאס בסכסוך הישראלי-ערבי, והבעת התנגדות למהלך הפלסטיני באו"ם מנימוקים עקרוניים (סירוב להכרה בישראל, דבקות ב"זכות- השיבה"), **מבטאים גם להערכתנו, את המבוי הסתום, שאליו נקלע הדיאלוג הפנים-פלסטיני מאז החתימה על הסכם הפיוס** (4 במאי 2011)³. חידוד ההבדלים המהותיים שבין הרשות ופתח לחמאס עשוי, מחד גיסא, **לסייע לרשות הפלסטינית להציג עצמה במהלכה המדיניים המתוכננים כפרגמטית, כשונה מחמאס** וכמי שמוכנה להתמודד עם אילוצים קשים בזירה הפנים-פלסטינית על מנת לקדם עמדותיה הפוליטיות בסכסוך. אולם מאידך, חידוד המחלוקות מבליט את הקרע הפנים-פלסטיני, האידיאולוגי והאסטרטגי, שוחק את דימוי האחדות הפנים-פלסטינית שהושגה לכאורה בפיוס בין חמאס לפתח **ופוגע ביומרה של אבו מאזן להופיע בזירת האו"ם כמייצג כל הפלסטינים**.

² ראו לקט מידע מה-13 במאי 2011: "הצהרות בכירי חמאס מאז הסכם הפיוס הפנים-פלסטיני משקפות ניסיון להציג חזות מתונה אך במקביל הם שבים ומבהירים כי התנועה לא תכיר בישראל, תמשיך לדבוק בדרך "ההתנגדות" (הטרור), לא תקבל את תנאי "הרביעייה" ותחזיר את פתח אל "הרובה".

³ ביטוי נוסף לכך ניתן למצוא בהשתלחות מחמוד אלזהאר בסלאם פימד. אלזהאר, בראיון לסוכנות הידיעות הגרמנית, ציין כי סלאם פימד הפרו- מערבי, אשר זכה לכבוד בין לאומי, "אינו איש פטריוטי אלא סוכן" בהוסיפו כי "האיש הזה אינו רצוי אצלנו" (אתר קדסניו, 30 ביולי).